

Bjørnstjerne Bjørnsons tale til kvinderne om freden

Taler

Bjørnstjerne Bjørnson
Forfatter

Dato

11. februar 1902

Omstændigheder

Opr. trykt i *Kvinden og Samfundet* (26) årgang 18, 1902, s. 102 gengivet fra *Nylænde*, norsk kvindesagsforenings tidskrift.

I har alle set på de store vægkarter nogen fine prikkede linjer, som gaar over havene, fra land til land, fra verdensdel til verdensdel. De, ser ud som skumgangen efter et dampskib. De tegner oceansteamernes vejer. De økes overordentlig, disse linjer. Den, som er gammel, husker den tid, da der bare var en tre-fire. Nu er der saa mange, at i centerne løper de sammen til en eneste stor, sort strek.

Tænk alt det, som på disse linjer fører frem fra folk til folk. Alle varerne, alle passagererne, de svære læss av aviser og brev! Dette maa dog vel tilsist ha et ærinde! Maa dog tilsist drage folk til folk med noget av den magt, som magneten har.

Dette leder tanken hen på de usynlige linjer, som menneskekærligheden slaar, som oplysningstrangen vandrer, som frihedslængslen baner. På de linjer er der endnu altfor få passagerer. Tallet er stigende, men der er endnu for få, og navnlig er der altfor få kvinder. Og det er skade, stor skade for de mellemfolkelige opgaver.

Ti hvad gælder det her? Det gælder ikke alene at sætte vilje ind på at udrydde krigen. Krigen er bare en frugt. Vi maa dybere. Vi maa søke nedefter den rot, som sætter de skadelige og giftige frugter, derav krigen er en. Krigsmoralen gælder det! Og for at få den ryddet, maa kvinnen være med. Krigsmoralens mans-ideal maa hun være med at bekæmpe ved at sætte et nyt mans-ideal op, det, som en høibaaren kvinde i vor tid bærer i sit hjerte av den man, hun kunde ære og elske over alle andre. Kvinnen vet, at mannens højeste kraft øves ikke op i

det at slå; men i det at være hensynsfuld. Hun vet, at selvbeherskelsens skole er den beste for kraftens fulde vækst. Kvinnen hun vet det. Hun har lidt dybt under det, som hidtil har været det høyeste mans-ideal. Det, som har voldt hendes underkuelse, er nemlig krigsmoralen. Det, som står mot hennes ret den dag i dag, er krigsmoralen. Endnu gjennemsyrer den alt vort liv. Fordi den gør det, er det at krigen er mulig. Fordi den gjør det, er vore samfund endnu så vanstelte, er folkenes liv omringet av farer, som gjør krigsbyrderne forfærdelige.

Vi kjænder alle eventyret om mannen, som skulde „stelle alejne hejme“, og hvor galt det så gik ham. Men vi har et større eventyr, som endnu Ikke er skrevet, om mannen, „som steller alejne ute“! Ham går det nemlig endnu værre. I dette øjeblik står valdige krigerforbund mot vældige krigerborbund, og alle de småfolk skælvende imellem. Te [sic] tusen år efter Kristus synes endnu den rå kraft at være verdens øversto, og den store del av, hvad vi oparbejder, går med til at fodre dens ustanselige begær. Lærdommen av dette eventyr om, hvordan det går manden, „som steller alejne ute“! — var det ikke på tide at sætte den om i handling? Skulde ikke det gamle mans-ideal snart begynde at flytte på sig, saa kvinnens fik plass ved siden av? Også når det gælder „at stelle ute“? Kan hænde, at heller ikke hendes er det endelige, at her må avslag til begge sider: men først gælder det at få kvinnens mans-ideal op ved siden av krigsmoralens gamle. Jeg læste i Eisenach følgende inskrift på et noksaa nyt hus:

Das haus ist die welt des weibes, die welt ist das haus des mannes. Grommere han det jo ikke være: for dette har krigsmoralen nedskrevet egenhændig! Med slike forførende talemåter har kvinnen altfor længe været holdt inden døre.

Men det er ikke alene for sakernes skyll hun nu skal komme ut. Det er også for hennes egen. Kvinnen tar ikke stærk nok vækst av at ha al sin omtanke og følelse i hjemmet. Først når vor menneskekjærlighed, vor åndstrang faar samfund, først når de drager ind til sig fra arbejdet utenfor, forynges de. Sluttet inde forkrøbles de. Det er som med blomsterne, når de bæres ut av stuen og sættes i sol og luft, da gir de siden i stuen sin beste duft og kaster frisk glans over hjemmet. Eller for at bruke et andet billede: de vinger, som skal brede sig værgende over de kære i hjemmene, — ved at få lejlighed til at hærde sig, får de stærkere sener og varmere dun.

Den nordiske digter, som har øvet størst inflytelse på mig, har sunget:

Der er en rosengaard I fagreste skjærsommer, jo oftere den sejler, jo fastere den staar. Det vær's kunde hver kvinde gjøre til sit! Sejler hun med i de store åndsstrømme, som nu forbinder folkene, holder hun sit hjærte fyldt av samtidens ædleste opgaver, da har hun hvad hun kan give sit hjem av! Da kan hun fæstne det. Det er nemlig alene således, at hun kan få krigsmoralen drevet ut av sit eget hus. Skal hun alvorlig til med det, må hun først få syn av det, som nu er ædle sjæles arbejde: Hun må opdrage sit hjem, først og fremst sig selv i det! Kanske er også hun smittet av krigsmoralen; kanske øver hun selv voldsværk. Kanske gjør barnene det indbyrdes. Kanske gjør manden det i mere end han og hun forstår. Men hun må ikke stanse ved hjemmet. Hun må også finde den i skolen, og der like ind i religionslæren! Det er ikke av intet, at missjonen i Kina den dag idag drar krig inover dette land. At overhovedet religionskrigene til alle tider har været værdens frygteligste. Nylig så den franske førsteminister, som har fat visse klostersonfund opløste og utdrevne, at i kolonierne måtte de bestå; for der virke de „som pionerer for kulturen"! Dette går sådan til, at efter missjonærene kommer altid hærmændene og krigen! Derfor siger jeg: hold våkent øje med religionsundervisningen, hvis I vil få ende på krigsmoralen! Stod ikke her hos os selv nylig en præst og præket fæstninger og granater? End om han istedet havde talt om den stille, menneskekjærlige fred, og hvad som kunde føre til den også overfor vore naboer?

Jeg inledede med at minde om de store færselsveje mellem landene, de, som på vore vægkarter betegnes ved prikkede linjer over havene. Jeg tok dem som billede på de åndsveje, som nu forener folkene. Kvindesaken går over havet til England, fra England til Amerika, til Australien; paa det siste endog til Indien. Men endnu er der altfor få passagerer på den linje! Som på dem, der løper jævnsieds med den, arbeidssakens og fredssakens. Disse tre linjer løper i de store center nu sammen til én; de er snart ikke mere til at skille. Det blir nemlig ikke til noget, hverken med arbeidernes krav eller med kravet på verdensfreden, før kvinnen kommer helt frem og hennes mansideal helt på siden av krigsmoralens. Derfor rykk frem og slut dere sammen! Tro ænnelig ikke, fordi det tår tid, at det ikke nytter! Når vi lider med det lille tapre Boerfolk, som med Armenierne, eller når vi ængstes for Finnerne, for Nordslesvigerne, så er vi med at skabe en folkemening, den millionernes retfærdighedsfølelse, som engang skal bli stærkere end alle kanoner tilsammen. Der er endnu for få passagerer på de mellemfolkelige åndslinjer — ja; men ikke flere end her er, så var det dog deres samfældte harmskrik, som drev Amerikanerne til Kuba, og som vil drive dem derifra igjen, om de agter at gjøre øen til et rov for sig selv. Det var den store

almene forargelse, som utfridde Kreta, og den vil gjøre underværk på underværk,
når engang disse vældige linjer blir overfyldte.
Slut kjæde, kvinner, og rykk frem!

Kilde

kvinfo.dk

Kildetype

Digitalt manuskript

Tags

Agitationstale, Kvindebevægelsen

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/bjoernstjerne-bjoernsons-tale-til-kvinderne-om-freden-1902>